

CBAC TGAU Iaith a Llenyddiaeth Gymraeg (Gradd Unigol a Dwyradd)

Cymeradwywyd gan Cymwysterau Cymru

Canllawiau Addysgu: Uned 2

Addysgu o 2025

Dyfarnu o 2027

Cynnwys

Cyflwyniad.....	1
Nodau'r Canllawiau Addysgu.....	1
Ffyrdd ychwanegol y gall CBAC gynnig cefnogaeth:.....	1
Strwythur y Cymhwyster	2
Asesu	2
Crynodeb o'r Asesu	2
Trosolwg o Uned 2.....	3
Amcanion asesu a phwysoli Uned 2	3
Uned 2 Canllawiau i Athrawon.....	4
Profiadau Dysgu	6
Cyfleoedd i ymgorffori elfennau o'r Cwricwlwm i Gymru	7
Rhestr Termau ar gyfer Uned 2.....	12

Cyflwyniad

Mae CBAC TGAU Iaith a Llenyddiaeth Gymraeg (Gradd Unigol a Dwyradd) wedi'i gymeradwyo gan Cymwysterau Cymru ac mae ar gael i bob canolfan yng Nghymru. Bydd yn cael ei ddyfarnu am y tro cyntaf yn Haf 2027, gan ddefnyddio graddau A* i G.

Nodau'r Canllawiau Addysgu

Prif nod y Canllawiau Addysgu yw cefnogi athrawon wrth iddynt gyflwyno manyleb newydd CBAC TGAU Iaith a Llenyddiaeth Gymraeg (Gradd Unigol a Dwyradd) a chynnig arweiniad ar ofynion y cymhwyster a'r broses asesu. **Ni fwriedir i'r Canllawiau Addysgu fod yn ddogfen gynhwysfawr i gyfeirio ati** ond yn hytrach i gynnig cefnogaeth i athrawon proffesiynol wrth ddatblygu cyrsiau ysgogol a chyffrous sydd wedi'u teilwra i anghenion a sgiliau'r dysgwyr. Mae'r canllawiau'n cynnig gweithgareddau posibl yn yr ystafell ddosbarth a chysylltau i adnoddau digidol defnyddiol (gan gynnwys ein deunyddiau digidol ein hunain, sydd ar gael yn rhad ac am ddim, a rhai o ffynonellau allanol) i roi syniadau ar gyfer gwersi diddorol ac atyniadol.

Ffyrdd ychwanegol y gall CBAC gynnig cefnogaeth:

- deunyddiau asesu enghreifftiol a chynlluniau marcio
- digwyddiadau dysgu proffesiynol
- adroddiadau arholwyr ar bob uned
- y gallu i gysylltu'n uniongyrchol â'r swyddog pwnc
- adnoddau ar-lein rhad ac am ddim
- Dadansoddi Canlyniadau Arholiadau
- Adolygiad Arholiadau Ar-lein.

Strwythur y Cymhwyster

Mae CBAC TGAU Iaith a Llenyddiaeth yn cynnwys 4 uned o fewn y Cymhwyster Sengl a 6 uned o fewn y Cymhwyster Dwyradd Cymhwyster unedol yw hwn ac nid yw'n cynnwys haenau. Nid oes hierarchaeth o ran trefn addysgu'r unedau.

	Teitl yr uned	Math o Asesiad	Pwysoli
Uned 1	Naratif	Arholiad Ysgrifenedig	30% o'r cymhwyster gradd unigol (15% o'r cymhwyster dwyradd)
Uned 2	Hunaniaeth	Asesiad di-arholiad	20% o'r cymhwyster gradd unigol (10% o'r cymhwyster dwyradd)
Uned 3	Agweddau	Asesiad di-arholiad	20% o'r cymhwyster gradd unigol (10% o'r cymhwyster dwyradd)
Uned 4a	Cysylltiau dau leithyddol (Gradd Unigol)	Aholiad Ysgrifenedig	30% o'r cymhwyster gradd unigol
Uned 4b	Cysylltiau dau leithyddol (Dwyradd)	Aholiad Ysgrifenedig	22.5% o'r cymhwyster dwyradd
Uned 5	Ymateb a Chreu	Asesiad di-arholiad	20% o'r cymhwyster dwyradd
Uned 6	Cyfleu Ystyr	Arholiad Ysgrifenedig	22.5% o'r cymhwyster dwyradd

Asesu

Crynodeb o'r Asesu

Uned 2: Hunaniaeth Asesiad di-arholiad: (5awr a 15 munud) Trafodaeth Grŵp 20% o'r cymhwyster gradd unigol (10% o'r cymhwyster dwyradd) Wedi'i osod gan CBAC, ei farcio gan y ganolfan a'i gymedroli gan CBAC	40 marc
Bydd dysgwyr yn astudio testun(au) gweledol a'u hasesu mewn grwpiau o 3.	

Trosolwg o Uned 2

Hunaniaeth

20% o'r gradd unigol (10% o'r dwyradd)

Trosolwg o'r uned

Pwrpas yr uned hon yw:

- gwerthfawrogi cynnwys, themâu, plot a datblygiad cymeriad
- adnabod a gwerthfawrogi technegau ffilm, a deialog
- datblygu sgiliau llafaredd

Ffocws yr uned fydd ystyried a gwerthfawrogi sut mae'r testun gweledol dewisol yn datblygu a chyfathrebu'r ymdeimlad o hunaniaeth yn unol â'r cwestiwn a ryddhawyd gan CBAC. Gall hyn fod mewn cyd-destun sydd yn ffocysu ar gyd-destunau lleol neu gyd-destunau Cymreig ehangach. Cynigir cyfleoedd i ddysgwyr fyfyrir ar eu 'cynefin' hwythau neu i ddarganfod cyd-destunau newydd ac amrywiol. Bydd astudio Hunaniaeth yn helpu dysgwyr i ddod yn ddinasyddion moesegol, sy'n wybodus am eu diwylliant, eu cymuned, eu cymdeithas hwythau a'r gymdeithas Gymreig ehangach.

Amcanion asesu a phwysoli Uned 2

AA1	<p>Deall ac ymateb:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Deall ac ymateb yn feirniadol i amrywiaeth o destunau llafar, gweledol ac ysgrifenedig, gan ddewis a gwerthuso pwyntiau perthnasol i egluro a chefnogi dehongliadau a datblygu syniadau. • Gwneud cymariaethau ac egluro cysylltiadau o fewn a rhwng testunau ysgrifenedig a chyfathrebu llafar, gan gyfuno a chrynhai gwybodaeth, syniadau a themâu fel y bo'n briodol. • Egluro sut mae iaith, strwythur a ffurf yn cyfrannu at gyflwyno gwybodaeth, syniadau a themâu mewn testunau ysgrifenedig ac ar lafar a sut mae'r rhain yn effeithio ar ydarllenydd/gwlyliwr/ gwrandaŵr. • Deall testunau ysgrifenedig, llafar a gweledol yn eu cyd-destunau cymdeithasol, diwylliannol ac hanesyddol a sut y gall y rhain lywio gwahanol safbwyntiau a phersbectifau. 	<p>Gradd Unigol: 10%</p> <p>Dwyradd: 5%</p>
AA2	<p>Mynegi a chyfathrebu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Cyfathrebu'n glir, yn effeithiol ac yn ddychmygus, gan ddefnyddio ffurfiau, geirfa a thechnegau i ennyn diddordeb y darllenydd/gwrandaŵr. • Addasu cyfathrebu trwy ddewis cywair, geirfa a thechnegau sy'n briodol i wahanol gyd-destunau a chynulleidfaoedd. • Trefnu cyfathrebu gan ddefnyddio amrywiaeth o nodweddion ieithyddol a strwythurol i gefnogi cydlyniant a chydlyniant cyffredinol. • Defnyddio amrywiaeth o strwythurau brawddegau ar gyfer eglurder, pwrpas ac effaith, â gramadeg priodol ac, mewn cyfathrebu ysgrifenedig, atalnodi a sillafu cywir. 	<p>Gradd Unigol: 10%</p> <p>Dwyradd: 5%</p>

Uned 2 Canllawiau i Athrawon

1.1 Naratif		
	Ymhelaethiad o'r Cynnwys	Canllawiau i Athrawon
2.1.1 Gwerthfawrogi cynnwys, themâu, plot/naratif a datblygiad cymeriad	<p>Dylai dysgwyr allu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • arddangos gwybodaeth am y testun gweledol a chyflwyno tystiolaeth gan gyfeirio at gyd-destunau cymdeithasol, diwylliannol a hanesyddol, golygfeydd penodol a dyfynnu'n briodol • trafod plot/naratif y testun gweledol • dangos dealltwriaeth a dadansoddi'r cymeriadau • dangos dealltwriaeth o ddatblygiad themâu • trafod sut mae'r agweddau uchod yn cyfrannu at greu hunaniaethau amrywiol. <p>Bydd gofyn i ddysgwyr:</p> <ul style="list-style-type: none"> • gymryd rhan mewn trafodaeth grŵp hyd at 15 munud o hyd • siarad a gwrando mewn grwpiau o 3 • ffocysu eu trafodaeth ar hunaniaeth yn y testun gweledol dewisol yn unol â'r cwestiwn a ryddhawyd gan CBAC. <p>Bydd gan canolfannau ddewis rhydd o destun gweledol. Dylai'r testun gweledol fod yn awr o hyd o leiaf.</p> <p>(Noder fod gan ganolfannau y rhyddid i ddewis testunau gwahanol ar gyfer carfanau gwahanol o ddysgwyr).</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Bydd angen dewis testun gweledol addas i'r ymgeiswyr gan sicrhau bod ymdeimlad o hunaniaeth i'w gweld yn y testun. • Bydd angen i'r ymgeiswyr fedru ateb y cwestiwn yn estynedig mewn trafodaeth 15 munud gan fanylu at y plot/naratif, cymeriadau a themâu. Anogir y disgyblion i ddarllen y cwestiwn yn ofalus, a chofio cyfyngu eu sylwadau gan gadw'r cwestiwn mewn cof. • Bydd angen gwybodaeth gadarn ar y testun gweledol gan sicrhau bod hunaniaeth yn rhan ganolog o'r drafodaeth. • Bydd angen i'r ymgeiswyr drafod golygfeydd penodol mewn manylder gan ddyfynnu'n briodol i gefnogi eu pwyntiau. • Tri ymgeisydd ddylai fod yn gweithio gyda'i gilydd yn ddelfrydol. Pan mae hyn yn amhosib o ran niferoedd mewn dosbarth, dylid rhoi dau grŵp o ddau yn lle un grŵp o bedwar. • Mae'n bwysig nad yw'r ymgeiswyr yn dysgu nodiadau air am air. Dylai'r ymgeiswyr siarad mor rhwydd a naturiol â phosibl.

<p>2.1.2 Adnabod a gwerthfawrogi technegau ffilm a deialog</p>	<p>Dylai dysgwyr allu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • adnabod a gwerthfawrogi technegau ffilm gan gynnwys y rhai a nodir isod: <ul style="list-style-type: none"> • gwaith a thechneg camera • cerddoriaeth a sain • goleuo • gwisgoedd a cholur • trafod y defnydd o ddeialog • trafod sut mae'r technegau ffilm a'r defnydd o ddeialog yn cyfrannu at greu hunaniaethau amrywiol. 	<ul style="list-style-type: none"> • Bydd angen i'r dysgwyr fedru gwerthfawrogi technegau ffilm gan drafod beth yw effaith y technegau hyn yng nghyd-destun y cwestiwn. • Gwelir rhestr o dermau ar gyfer gwerthfawrogi technegau ffilm yn y tabl termau. • Bydd angen i'r dysgwyr drafod y defnydd o ddeialog a pha effaith mae hyn yn ei gael ar yr olygfa.
<p>2.1.3 Datblygu sgiliau llafaredd</p>	<p>Dylai dysgwyr allu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • dangos eu bod yn gallu cymryd rhan mewn gweithgareddau llafar gydag eraill er mwyn gwerthfawrogi testun gweledol a chadarnhau safbwynt • defnyddio amrywiaeth o strwythurau brawddegau ar gyfer eglurder, pwrpas ac effaith, gyda gramadeg a mynegiant cywir • defnyddio termau gwerthfawrogi testun gweledol. 	<ul style="list-style-type: none"> • Dylid defnyddio cywair iaith priodol, geirfa addas i'r dasg a thalu sylw i gywirdeb. • Dylid drilio geirfa/patrymau iaith defnyddiol i'r dasg ar lafar er mwyn annog defnydd cywir. • Bydd angen cyfarwyddo dysgwyr gydag amrywiaeth o dermau addas megis termau gwerthfawrogi ffilm. • Cwestiynu – ymarfer y patrymau cwestiynu – gellir rhoi cardiau gyda'r ffurfiau cwestiwn arnynt er mwyn annog dysgwyr i amrywio eu dull cwestiynu e.e. <i>Wyt ti'n meddwl...? Oes angen...? Sut mae'r cymeriad yn ymateb...? Beth yw dy farn di am yr olygfa...? Beth yw dy farn di am y gerddoriaeth...? Ydy'r wisg yn addas...?</i>

Profiadau Dysgu

Dylid annog dysgwyr i ystyried y profiadau a'r sgiliau dysgu canlynol i ddatblygu eu dealltwriaeth, gwerthfawrogiad a'u hymwybyddiaeth o gynnwys y pwnc ymhellach. Mae'r wybodaeth yn y tabl isod yn darparu cyfleoedd i athrawon integreiddio'r profiadau dysgu yn rhan o'u proses o gyflwyno'r pwnc.

Profiad Dysgu	Ymhelaethiad o'r Profiad Dysgu
archwilio ac ymateb i gyd-destunau lleol a chyd-destunau Cymreig ehangach	Hunaniaeth yw teitl yr uned ac felly bydd cyd-destunau lleol a Chymreig yn rhan anatod o'r uned hon.
astudio testunau sydd yn tanio'r dychymyg ac yn ysbrydoli creadigrwydd	Mae rhyddid i athrawon ddewis y testun gweledol yn yr uned hon er mwyn bod y testun yn addas i grwpiau gwahanol o ddysgwyr felly dylai athrawon ddewis testun sydd am danio dychymyg y dysgwyr.
ystyried cynnwys a deunyddiau sy'n adlewyrchu amrywiaeth ein cymdeithas a'r byd ehangach	Mae rhyddid i athrawon ddewis y testun gweledol yn yr uned hon ac felly y gobaith yw y bydd athrawon yn ystyried yn ofalus wrth ddewis testunau sy'n adlewyrchu'r amrywiaeth yn ein cymdeithas heddiw.
darllen a gwrando ar amrywiadau mewn iaith (cywair, acenion, tafodiaith ac ati)	Bydd mwyafrif o'r testunau gweledol yn cynnwys acenion a thafodiaith amrywiol i'r disgyblion fedru clywed yr amrywiadau mewn iaith ar draws Cymru. Bydd y dysgwyr yn cael y cyfle i werthfawrogi techneg ffilm a'r defnydd o ddeialog (2.1.2) a fydd yn galluogi'r dysgwyr i drafod yr amrywiadau mewn iaith mewn manylder.
datblygu ymatebion creadigol mewn ystod o gyd-destunau ysgrifenedig a llafar	Bydd cyfle i ddisgyblion ddatblygu eu sgiliau llafar (2.1.3) trwy ymateb yn greadigol i'r testun gweledol.
trawsieithu neu gyfryngu o un iaith i iaith arall	Gall fod yna ddeialog Saesneg yn y testunau gweledol.

Cyfleoedd i ymgorffori elfennau o'r Cwricwlwm i Gymru

Llinynnau Cwricwlwm i Gymru			
Themâu sy'n trawstorri			
Cyd-destunau Lleol, Cenedlaethol a Rhyngwladol	<p>Mae llawer o gyfleoedd i gynnwys Cyd-destunau Lleol, Cenedlaethol a Rhyngwladol yn y TGAU Iaith a Llenyddiaeth Gymraeg.</p> <p>Isod mae rhai enghreifftiau o sut y gellid ymgorffori Cyd-destunau Lleol, Cenedlaethol a Rhyngwladol yn yr addysgu a dysgu:</p>		
	<p>Cyfeirnod y Fanyleb</p> <p>2.1.1</p>	<p>Ymhelaethiad</p> <p><i>Gwerthfawrogi cynnwys, themâu, plot/naratif a datblygiad cymeriad</i></p>	<p>Enghraifft</p> <p>Trwy ddewis amrywiol o destunau gweledol, mae gan ddysgwyr y rhyddid i archwilio ei hunaniaeth leol a chenedlaethol. Gall yr hunaniaeth hwn fod yn rhan o'u cynefin nhw neu gallant ymchwilio i hunaniaeth wahanol iddyn nhw. Gall y drafodaeth hefyd gyplysu Cymru a Chymreictod mewn cyd-destun rhyngwladol.</p>
Cynaliadwyedd	<p>Mae llawer o gyfleoedd i gynnwys Cynaliadwyedd yn y TGAU Iaith a Llenyddiaeth Gymraeg.</p> <p>Isod mae rhai enghreifftiau o sut y gellid ymgorffori Cynaliadwyedd yn yr addysgu a dysgu:</p>		
	<p>Cyfeirnod y Fanyleb</p> <p>2.1.1</p>	<p>Ymhelaethiad</p> <p><i>Gwerthfawrogi cynnwys, themâu, plot/naratif a datblygiad cymeriad</i></p>	<p>Enghraifft</p> <p>Yn Uned 2, cysylltir y dewis o destun gweledol â'r themâu trawsbynciol a gallai ymgorffori cynaliadwyedd i'w archwilio fel thema mewn tasgau llafar sy'n gysylltiedig â chyd-destunau lleol a chenedlaethol.</p>

Addysg Cydberthynas a Rhywioldeb	<p>Mae llawer o gyfleoedd i gynnwys Addysg Cydberthynas a Rhywioldeb yn y TGAU Iaith a Llenyddiaeth Gymraeg.</p> <p>Isod mae rhai enghreifftiau o sut y gellid ymgorffori Addysg Cydberthynas a Rhywioldeb yn yr addysgu a dysgu:</p>		
	<p>Cyfeirnod y Fanyleb</p> <p>2.1.1</p>	<p>Ymhelaethiad</p> <p><i>Gwerthfawrogi cynnwys, themâu, plot/naratif a datblygiad cymeriad</i></p>	<p>Enghraifft</p> <p>Drwy astudio eu testun gweledol o ddewis yn Uned 2, bydd cyfle dysgwyr yn cael cyfle i archwilio perthnasoedd a sefyllfaoedd sy'n adlewyrchu natur amrywiol a chynhwysol cymdeithas.</p>
Addysg hawliau dynol ac amrywiaeth	<p>Mae llawer o gyfleoedd i gynnwys Addysg hawliau dynol ac amrywiaeth yn y TGAU Iaith a Llenyddiaeth Gymraeg.</p> <p>Isod mae rhai enghreifftiau o sut y gellid ymgorffori Addysg hawliau dynol ac amrywiaeth yn yr addysgu a dysgu:</p>		
	<p>Cyfeirnod y Fanyleb</p> <p>2.1.1</p>	<p>Ymhelaethiad</p> <p><i>Gwerthfawrogi cynnwys, themâu, plot/naratif a datblygiad cymeriad</i></p>	<p>Enghraifft</p> <p>Mae'r fanyleb yn sicrhau bod yr un mynediad ar gael i bawb heb wahaniaethu. Caiff stereoteipio negyddol ei osgoi yn ein dewis o destunau ac ysgogiadau/themâu ar draws pob uned.</p>

Sgiliau trawsgwricwlaidd – Llythrennedd			
Gwranddo	Mae llawer o gyfleoedd i gynnwys Llythrennedd yn y TGAU Iaith a Llenyddiaeth Gymraeg. Isod mae rhai enghreifftiau o sut y gellid ymgorffori Llythrennedd yn yr addysgu a dysgu:		
	Cyfeirnod y Fanyleb	Ymhelaethiad	Enghraifft
	2.1.3	<i>Datblygu sgiliau llafaredd</i>	Gwaith grŵp siarad a gwranddo. Bydd angen i'r dysgwyr wrando ar sylwadau eraill yn ofalus cyn ymateb iddynt. Bydd angen medru siarad yn glir gan fynegi eu barn a chynnig tystiolaeth.
Siarad	2.1.3	<i>Datblygu sgiliau llafaredd</i>	Gwaith grŵp siarad a gwranddo. Bydd angen i'r dysgwyr wrando ar sylwadau eraill yn ofalus cyn ymateb iddynt. Bydd angen medru siarad yn glir gan fynegi eu barn a chynnig tystiolaeth.
Sgiliau Cyfannol			
Creadigrwydd ac Arloesi	Mae llawer o gyfleoedd i gynnwys Creadigrwydd ac Arloesi yn y TGAU Iaith a Llenyddiaeth Gymraeg. Isod mae rhai enghreifftiau o sut y gellid ymgorffori Creadigrwydd ac Arloesi yn yr addysgu a dysgu:		
	Cyfeirnod y Fanyleb	Ymhelaethiad	Enghraifft
	2.1.1 2.1.3	<i>Gwerthfawrogi cynnwys, themâu, plot/naratif a datblygiad cymeriad</i> <i>Datblygu sgiliau llafaredd</i>	Bydd cyfle gan y dysgwyr i feddwl yn greadigol wrth ymateb i'r testun gweledol. Mae'r Uned Hunaniaeth yn rhoi'r cyfle i ddysgwyr fod yn chwilfrydig am eu profiadau nhw o hunaniaeth a pherthyn.

Meddwl yn Feirniadol a Datrys Problemau	<p>Mae llawer o gyfleoedd i gynnwys Meddwl yn Feirniadol a Datrys Problemau yn y TGAU Iaith a Llenyddiaeth Gymraeg.</p> <p>Isod mae rhai enghreifftiau o sut y gellid ymgorffori Meddwl yn Feirniadol a Datrys Problemau yn yr addysgu a dysgu:</p>		
	<p>Cyfeirnod y Fanyleb</p> <p>2.1.1 2.1.2 2.1.3</p>	<p>Ymhelaethiad</p> <p><i>Gwerthfawrogi cynnwys, themâu, plot/naratif a datblygiad cymeriad.</i></p> <p><i>Adnabod a gwerthfawrogi technegau ffilm a deialog.</i></p> <p><i>Datblygu sgiliau llafaredd.</i></p>	<p>Enghraifft</p> <p>Dylai'r archwiliad o'r holl destunau sydd i'w hastudio yn y cymhwyster hwn arwain at yr hyn sy'n allweddol sef holi, dadansoddi a gwerthuso.</p> <p>Drwy gyfuno iaith a llenyddiaeth cynigir llawer o gyfleoedd i ddysgwyr feddwl yn feirniadol am yr hyn a welwyd ganddynt.</p> <p>Yn llawer o'r tasgau, y rhai llafaredd yn benodol, mae disgwyl i ddysgwyr ddatblygu a chefnogi meddwl yn annibynnol.</p>
Cynllunio a Threfnu	<p>Mae llawer o gyfleoedd i gynnwys Cynllunio a Threfnu yn y TGAU Iaith a Llenyddiaeth Gymraeg.</p> <p>Isod mae rhai enghreifftiau o sut y gellid ymgorffori Cynllunio a Threfnu yn yr addysgu a dysgu:</p>		
	<p>Cyfeirnod y Fanyleb</p> <p>2.1.1 2.1.2 2.1.3</p>	<p>Ymhelaethiad</p> <p><i>Gwerthfawrogi cynnwys, themâu, plot/naratif a datblygiad cymeriad.</i></p> <p><i>Adnabod a gwerthfawrogi technegau ffilm a deialog.</i></p> <p><i>Datblygu sgiliau llafaredd.</i></p>	<p>Enghraifft</p> <p>Ym mhob uned asesiad di-arholiad mae angen cynllunio a pharatoi'r tasgau llafaredd ac ysgrifenedig.</p> <p>Bydd gan ddysgwyr gyfnod cyfyngedig o amser yn ystod Uned 2 i gynllunio eu gwaith yn fanwl. Bydd y gwaith o drefnu a thalu sylw i'r manylion yn arbennig o bwysig yn yr uned hon felly.</p>

Effeithiolrwydd Personol	<p>Mae llawer o gyfleoedd i gynnwys Effeithiolrwydd Personol yn y TGAU Iaith a Llenyddiaeth Gymraeg.</p> <p>Isod mae rhai enghreifftiau o sut y gellid ymgorffori Effeithiolrwydd Personol yn yr addysgu a dysgu:</p>		
	Cyfeirnod y Fanyleb	Ymhelaethiad	Enghraifft
	<p>2.1.1</p> <p>2.1.2</p> <p>2.1.3</p>	<p><i>Gwerthfawrogi cynnwys, themâu, plot/naratif a datblygiad cymeriad. Adnabod a gwerthfawrogi technegau ffilm a deialog.</i></p> <p><i>Datblygu sgiliau llafaredd.</i></p>	<p>Drwyddi draw, mae'r themâu a'r safbwyntiau i'w harchwilio yn cynnig cyfleoedd i feddwl yn hyderus ac yn annibynnol. Wrth i ddysgwyr ystyried amrywiol arddulliau, genres a ffurfiau llenyddol fel ysgogiadau, gallant ddatblygu deallusrwydd ac ymwybyddiaeth emosiynol drwy:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ddatblygu empathi tuag at gymeriadau a phrofiadau a allai fod yn debyg neu'n wahanol i'w rhai nhw eu hunain, • ystyried gwahanol safbwyntiau, persbectifau a syniadau • ymwneud â dadleuon cymdeithasol, diwylliannol a moesegol • cymryd rhan mewn trafodaeth grŵp. <p>Bydd pob uned yn ystyried ac yn hyrwyddo anghenion unigolion i gyrraedd eu potensial yn llawn gan gynnig cyfleoedd i drafod cyd-destunau amrywiol a ffurfio perthnasoedd ag eraill yn hyderus. Bydd dysgwyr yn datblygu sgiliau hunanwerthuso ym mhob uned.</p>

Rhestr Termau ar gyfer Uned 2

Term	Diffiniad
Saethiad llydan	Golygfa eang
Saethiad pell	Corff cyfan person neu lun pell
Saethiad eithaf pell	Corff at y gliniau
Saethiad canolig	Corff at y canol
Saethiad eithaf agos	Corff at y frest
Saethiad agos	Y wyneb i gyd
Saethiad agos iawn	Llygaid a cheg
Ongl isel	Edrych i fyny ar gymeriad neu olygfa: mae hyn yn cyfleu parch neu ryw fath o awdurdod at yr hyn a welir.
Ongl uchel	Edrych i lawr ar gymeriad neu olygfa: dengys hyn lai o bwysigrwydd at yr hyn a welir.
Montage	Cyfres o ddelweddau yn dilyn ei gilydd heb unrhyw sylwebaeth a'r delweddau hynny gyda'i gilydd yn cyfleu argraff neu neges arbennig.
Ôl-fflachiad	Techneg i gyfleu dwy lefel o amser mewn ffilm - y presennol a'r gorffennol. Mae'r dechneg hon yn ddefnyddiol i gyfleu atgofion gan ychwanegu rhagor o wybodaeth i'r naratif.